

Становище

от проф. д-р Васил Стоименов Николов

Изпълнителен директор на Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството, ръководител на катедра „Животновъдни науки при Аграрен университет Пловдив.

Една от алтернативите на развитие на регионите, особено в планинските и полупланинските райони е развитието на животновъдството. През последните години бяха предприети няколко ефективни стъпки в това отношение:

- Финансово подпомагане на отрасъла със специфични мерки за овцевъдството в необлагодетелстваните региони;
- Всички местни породи, които като правило се отглеждат в региони с природни ограничения, бяха включени за подпомагане по мярка „Агроекология“ – „Опазване на месните породи“. Към настоящия момент това са 44 породи, в т.ч. всички основни, които се отглеждат на територията на Смолянска и Кърджалийска област например;
- Последните стъпки на министерството на земеделието и храните и правителството по урегулиране на проблема с пасищата.

Независимо от предприетото, животновъдството в регионите с ограничени природни дадености остава крайно примитивно. Кой са, според мен, първите стъпки в посока на решаване на проблема.

- **Ограмотяване на фермерите.** Мярка 111 с организиране на курсове за фермери е неефективна. Обучението се провежда формално, като единствената цел е получаване на документ. Провежда се от неспециализирани организации, в същото време аграрните гимназии и университети са с неизползван капацитет.
- **Липса на специалисти.** Необходима е спешна реформа във висшето образование с цел стимулиране на обучението по непопулярни, но необходими специалности, каквито са аграрните. Точно обратно, в момента това са специалностите с най - високи такси за студентите, поради скъпоструващото обучение.
- **Подобряване на фуражната база.** Необходими са по - сериозни инвестиции за облагородяване на пасищата и стимулиране на фуражопроизводството. Продължаващото

свърхфинансиране на зърнопроизводството унищожава селските общности. То се базира на използване на малък брой хора и води до тотална безработица в селата и напускането им в търсене на алтернатива. Разораване се всичко което е достъпно, в т.ч. пасищата, като получаващата ниска зърнена реколта е без значение за производителите. Необходимо е пренасочване на средствата от подпомагане на зърнопроизводството към подпомагане на производството на обемисти фуражи.

- ***Подобряване на генофонда на отглежданите породи чрез повишаване на ефективността на селекцията.***

- Най- ефективният метод за повишаване на продуктивността на животните е изкуственото осеменяване. През последните години, под натиска на вносителите на чужд генетичен материал, дейността на Държавата по производство и реализация на семенен материал се съкрати в пъти. В същото време алтернатива, като изграждане на частни центрове за репродукция не беше и в близка бъдеще няма да бъде създадена. Опитите да се ликвидира тази дейност, под предлог за европейски санкции, непазарни механизми и т.н., временно са спрени. Трябва ясно да се разбере – ***ликвидирането на държавните станции по изкуствено осеменяване, без реална алтернатива, е ликвидиране на националните генетични ресурси в животновъдството.*** С производството на семенен материал от националните породи, държавата не конкурира алтернативно производство. С разпространението на семенен материал, не пречи на търговията на чужд генетичен материал от частни организации, а предоставя възможност за избор на фермерите. Семенният материал от месните породи се купува от фермерите там, където поради ограничение на ресурсите, продуктивните породи, чужда селекция, нямат място. От около 73 000 дози семенен материал, който ИАСРЖ е продала през 2014г., 11 594 дози са от породата Българско родопско говедо например, които няма откъде да бъдат внесени. Държавата не печели от тази дейност, а я извършва единствено и само с цел запазване на националното си богатство - местните породи животни. Необходимо е не ликвидиране на тази дейност в

държавата, а обратно - подпомагане на изкуственото осеменяване и възраждане на практиката за безплатно раздаване на семенен материал на малки и средни ферми в необлагодетелстваните райони, каквато съществуваше в редица общини на Кърджалийска област например.